

ΑΜΑ ΕΦΥΓΕ...

Μιά εὐωδιά σὰ δέηση στὸ θεὸ ἥλιο, ὕφωνόταν ἀπὸ παντοῦ, ἀπ' τάνθισμένα δέντρα, ἀπ' τὰ γριολούλουδα, καὶ ἀπ' τὰ ἡμερα τοῦ μεγάλου κήπου τοῦ ἀρχιερέα Μόλφη, συνοδευμένη ἀπ' τάρμονικὸ βουητὸ χιλιάδων ἐντόμων.

Συννεφάκι κανένα στὸν οὐρανὸ αὐτὴ τὴν ἡμέρα. Πέρα ὡς πέρα τὸ γαλάζιο χρώμα. Καὶ κει στὰ πλάγια ὁ ἥλιος σὰ μάτι τοῦ γαλάζιου οὐρανοῦ, νὰ κοιτάζει τὴ γῆ τὴν ἀνθισμένη...

Ἄλλ' ὁ ἀρχιερέας Μόλφη, ποὺ βγήκε στὴν ἐξώπορτά του, σὲ τίποτα ἀπ' αὐτὰ δὲν ἐπρόσεξε. Ἐμεινε κει μὲ σκυμμένο κεφάλι, βυθισμένος σὲ σκέψες. Ἐνὰ ἀνοιγμα καὶ κλείσιμο πόρτας δυνατὸ, οὔτε αὐτὸ τὸν ἔβγαλε ἀπ' ἐκεῖνο ποὺ σκεπτόταν.

Ἄκουσε ὄμως, μιὰ φωνὴ γλυκειά, παραπονιαρική νὰ τοῦ λέει :

— Δὲ μὲ χαιδεύεις πιά, ἔτσι φεύγεις !..

Στράφηκε. Ἡ Τάλια εἶταν κοντὰ του. Εἶδε τὰ γυμνά, παχουλὰ της μπράτσα, τὸν ἄσπρο λαιμὸ της...

Μιά λάμψη ἠδονῆς φάνηκε στὰ μάτια του, ἀλλὰ γρήγορα ἔσβυσε.

— Ἐχεις δίκαιο, Τάλια μου ἀγάπη μου, τῆς εἶπε, ἔχεις δίκαιο!..

Ἄλλὰ πρέπει νὰ σοῦ πῶ τί ἔχω !.. Καὶ κάνω κακὰ ποὺ στόχω κρυφὸ. Γιὰ ἄκουσε : Αὐτός, ξέρεις ποιός, πέρασε στὴν περιφέρεια τοῦ Σούρτσου, καὶ οἱ στρατιῶτες, ποῦστειλε ὁ Σούρτσος νὰ τὸν χτυπήσουν, ἀντὶ νὰ κάνουν τὸ καθήκον τους, πήγανε μαζὶ του !.. Ναι, ναι, πήγανε μαζὶ του, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι !.. Καὶ ὁ Σούρτσος ἀναγκάστηκε νὰ πάρει τὰ βουνά !.. Ὁ λαὸς πέταξε τὴν παλιά του θρησκεία καὶ ἀσπάσθηκε τὴ νέα αὐτουνοῦ τοῦ ἀνθρώπου !..

— Καὶ τώρα..

— Καὶ τώρα ;.. Τώρα ἔρχεται πρὸς τὰ ἐδῶ !..

— Καὶ σὺ τί κάνεις ; Ἐτσι μὲ δεμένα χέρια μένεις ;..

— Ὅχι δὲ μένω μὲ δεμένα χέρια. Κάνω ὅτι μπορῶ νὰ κάνω, ἀλλά..

Καὶ ὁ ἀρχιερέας κούνησε τὸ κεφάλι.

— Τί ; ρώτησε κείνη.

— Τί ; Τὰ ἴδια θὰ πάθω κ' ἐγώ !. Πίστεφέ με !. Καὶ τὰ πλήθη αὐτὰ, ποὺ κάθε μέρα προσπαθοῦμε νὰ φανατίσουμε, ἅμα τὸν δοῦνε βουδὰ θὰ μείνουν καὶ ἀκίνητα !.

—Μὰ πὼς τὸ λὲς αὐτό, ἐγὼ δὲν τὸ πιστεῶ !.. Ἐδῶ δὲν εἶνε, ὅπως στοῦ Σούρτοη τὴν περιφέρεια !..

— Καὶ ὅμως, ἔτσι θὰ γίνε. Πάλιωσε, Τάλια μου, ἀγάπη μου, ἢ θρησκεία μας καὶ θὰ ὑποχωρήσει στὴ νέα ποὺ ἔρχεται !.. Πίστεφέ με !.. Ἐγὼ ἔλαβα τὰ μέτρα μου, γιὰ νὰ δοῦμε. Τώρα ἔλα νὰ σὲ φιλήσω καὶ νὰ φύγω, νὰ πάω στὸ Ναό !..

Καὶ ὁ ἀρχιερέας ἔγειρε τὸ ψηλό του ἀνάστημα, λίγο, καὶ τὴ φίλησε στὰ χεῖλια καὶ στὸ λαιμό ..

Αὐτὴ ἔμεινε στὴν πόρτα κοιτάζοντας τὸν πούφουγε, παίρνοντας τὸ δρόμο τὸ χαραγμένο μέσα ἐν δάμνους ψηλοῦς, γιὰ νὰ πάει στὸ Ναό, ποὺ λίγο μακριά, φαινότανε νὰ ὑψώνεται μεγάλος, ἐπιβλητικός ..

Ὁ Ναός εἶτανε μόνος ἐκεῖ. Ἄλλο χτίριο δὲν ὑπῆρχε. Τὰ σπίτια τῆς χώρας μόλις φαινότανε.

Βαδίζοντας γρήγορα ὁ ἀρχιερέας ἔφθασε κοντὰ στὸ Ναό, ὅπου ἄκουσε φωνές πολλὰς μὲ ὄργανα μουσικὰ μαζὶ, νὰ ψάλλουν τὴ δόξα τοῦ Κραταιοῦ.

Ἐκοψε τὸ δρόμο του τότε, στάθηκε λίγο, κ' ἔπειτα μὲ βραδύ βῆμα προχώρησε καὶ μπήκε μέσα.

Τὸ πλῆθος ποὺ πλημμύριζε τὸ Ναό, ὑποχώρησε γιὰ νὰ τοῦ κάνει τόπο νὰ περάσει. Κιαυτὸς πέρασε σιγά, καὶ κάθισε στὸ θρόνο του, φορώντας τὸ μαῦρο καὶ γεμάτο ἀστέρια μαντύα του.

Ὁ ὕμνος τοῦ Κραταιοῦ τώρα, ὑψώθηκε μεγάλος. Οἱ ἱερεῖς γύρω ἀπ' τὸ ἄγαλμα τοῦ Κραταιοῦ ψέλνανε μὲ ὄλη τους τὴ δύναμη ὅμοια ἔκανε καὶ τὸ πλῆθος. Καὶ ὁ ἀρχιερέας εὐλογοῦσε ..

Καθισμένος ὁ Μόλφη; στὸ θρόνο του, σκυθρωπός, εἶχε κάποια ὁμοιότητα μὲ τὸν Κραταιὸ τὸ Θεὸ τῆς δύναμης.

Αὐτὸ τὸ παρατήρησε ὁ βοηθὸς του, ὁ Θέτης, καὶ τοῦ τὸ εἶπε σιγά.

Κοίταξε κιαυτὸς, τὸ ἄγαλμα τοῦ Κραταιοῦ κ' ἔπειτα σκέφτηκε :

— Ἄραγε οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔστειλα, θὰ κρατήσουν τὸν ὄρχο τους, ἢ ἀκίνητοι στὴ θέα του θὰ μείνουν, καὶ θὰ πληθύνουν ἔπειτα, τοὺς πιστοὺς του.

Καὶ ὁ ὕμνος στὸν Κραταιὸ ἐξακολουθοῦσε ..

Ἐαφνικὰ φωνές τρομερὲς ἔγιναν ἀπ' ἔξω. Ἄνθρωποι βίαιοι μπήκανε μέσα στὸ Ναό, κάτι λέγοντας. Μὲ μιὰς τότε, ὁ ὕμνος τοῦ Κραταιοῦ κόπηκε, καὶ μιὰ σιωπὴ μεγάλῃ ἔπεσε. Καὶ ὄλων τὰ μάτια στραφήκανε στὴν πόρτα.

Δὲν εἶδαν κανέναν. Ἄλλὰ νὰ ἕνας ἄνθρωπος στάθηκε ἀπ' ἔξω, φορῶντας μαντύα κόκκινο, καὶ στεφάνι ἀπὸ ἀγκάθια στὸ κεφάλι.

Γιὰ μιὰ στιγμή κοίταξε μέσα, ὕστερα προχώρησε καὶ μπήκε στὸ Ναό. Καὶ χωρὶς νὰ πει λέξη, σήκωσε τὸ χέρι του κ' ἔδειξε στὸν ἀρχιερέα, ποῦ εἶχε σηκωθεῖ ἀπ' τὸ θρόνο του, τὴν πόρτα γιὰ νὰ φύγει..

Καὶ ὁ ἀρχιερέας σκυφτός, σκυφτός, σὰν ἀπὸ κάποιο βάρος, καὶ γρήγορα, φεύγει ἀπ' ἄλλη πόρτα, καὶ μαζί του γλυστρά καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἱερέων.

Τὸ πλῆθος ἔμενε ἄφωνο κοιτάζοντας τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸν κόκκινο μαντύα καὶ τὸ ἀγκαθένιο στεφάνι.

Φωνὲς πάλι τρομαρῆς, ἀπ' ἔξω, καὶ στὴν πόρτα φάνηκαν πολλοὶ ἄνθρωποι ὀπλισμένοι ...

— Τσακίστε τον !.. φώναζαν.

— Κάτω, κάτω !..

Καὶ ὄρμησαν μέσα, σπρώχνοντας τὸ πλῆθος, καὶ πέρασαν πάνω στὸ ἄγαλμα τοῦ Κραταιοῦ. Τὸ ἄγαλμα ἔπεσε μὲ κρότο. Ἡ σκυθρωπὴ μορφή του χάρισε ἀπ' τὸ σῶμα, καὶ κύλησε στὰ πόδια τοῦ θρόνου, τὸ χέρι πάλι, ποῦ κρατοῦσε τὸν κεραυνό, ἔσπασε, καὶ ὁ κεραυνὸς μὲ τὴν πυγμὴ τοῦ Κραταιοῦ, βρέθηκε στὰ πόδια τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ ἀγκαθένιο στεφάνι.

Τὸ πλῆθος ἄφησε τότε, φωνὴ δυνατὴ, ἀλλὰ μὲ μιᾶς γυρίζοντας στὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ ἀγκαθένιο στεφάνι, γονάτισε ...

Ὁ ἀρχιερέας ἔφυγε γιὰ τὸ σπίτι του. Εἶδε τοὺς ἱερεῖς του νὰ φεύγουνε γρήγορα κι' αὐτοί, πηδώντας χαμηλοὺς θάμνους, χαντάκια.

Ἀπὸ μακριά, διέκρινε τὴν Τάλια νὰ στέκεται ἀπ' ἔξω καὶ νὰ κοιτάζει πρὸς τὸ Ναό.

— Ἦρθε, ἔ ; τοῦ φώναξε αὐτὴ ἅμα πλησίασε λίγο.

Κούνησε μόνο τὸ κεφάλι του καὶ προχώρησε πρὸς γρήγορα. Ἐκεῖ θάβρισκε ἀνακούφιση ..

Πήδησε ἕνα χαντάκι γεμάτο νερό, καὶ ποῦ στίς ἄκρες ἀγριολούλουδα πλῆθος φύτρωναν καὶ κουνιόνταν ἀπ' τὸν ἄνεμο, ποῦ εἶχε ἀρχίσει νὰ φυσᾷ, κ' ἔφτασε γρήγορα κοντὰ της.

— Γιὰ πές μου, γιὰ πές μου, τοῦ εἶπε κεινὴ, τί συνέβηκε ;

Αὐτὸς χωρὶς νὰ σταματήσει, κουνώντας τὸ κεφάλι, κ' ἔχοντάς το ἀκόμα, λίγο σκυφτά, τῆς εἶπε :

— Πάμε μέσα, πάμε μέσα !..

Και προχωρώντας μέσα, πρώτος, μπήκε σ' ένα ηλιόλουστο δωμάτιο, κ' έπεσε βαρύνς σ' ένα κάθισμα.

— Έγινε ! είπα.

— Για πές μου, τού είπε αυτή και στάθηκε αντικρύ του.

— Τι νά σοῦ πῶ, τῆς άπάντησε, και την κοίταξε.

Την είδε ώχρή, άλλ' ώραία πολύ, τὰ παχουλὰ της γυμνά μπράτσα, δ λαιμός της, τὸ στῆθος ποῦ φούσκωνε κάτω άπ' τὸ άσπρο, λεπτό της φόρεμα...

— Έλα δῶ ! τῆς είπε.

Αυτή πλησίασε, κι αυτός άγκαλιάζοντας τή μέση της, την έσυρε και την έβαλε νά καθίσει στὰ γόνατά του.

— Σὺ θάσαι ἡ δικιά μου θρησκεία!.. Για σένα μόνο τώρα, θά ψάλλω υμνους !.. τῆς είπε.

— Μά για πές μου...

— Θα σοῦ πῶ.

Και τῆς διηγήθηκε, πὼς συνέβηκε, κρύβοντας μόνο, δτι διατάχτηκε νά φύγει, και είπε, πὼς έφυγε, άφου είδε τὸ λαό, ποῦ δ περισσότερος είταν όπλισμένος, νά μείνει σιωπηλός και άκίνητος στη θέα του άνθρώπου με τὸ άγκαθένιο στεφάνι, και νά μὴν άκούει την προσταγή του νά τὸν συλλάβει...

— Τώρα ποῦ εἶνε ; ρώτησε κείνη.

— Ποῦ άλλου ! στὸ Ναό. Ἄλλ' αὐτὰ πάνε, πέρασαν, τώρα νά δοῦμε, Τάλια μου, ποῦ θάρχισω νά δουλεύω τῆ γῆ, για νά ζήσουμε..

— Έλα...

— Ναι, ναι...

Και δ άρχιερέας τῆς μιλοῦσε σιγὰ και λυπημένα.

Ἐνα χτύπημα στὸ παράθυρο τοῦς έκανε νά πεταχτοῦν.

Ἡ Τάλια πήγε πρὸς τὸ παράθυρο με ὕψωμένα λίγο, τὰ χέρια της, ένῶ αυτός όρμούσε νά πάρει μιὰ μεγάλη σπάθη, ποῦ είταν πιὸ πέρα, κρεμασμένη...

— Ὁ Θέτης εἶνε !.. άκουσε την Τάλια νά τοῦ λέει.

— Ἄ... έκανε και πήγε γρήγορα κι αυτός στὸ παράθυρο και τὸ άνοιξε.

— Σπάσανε τὸ άγαλμα τοῦ Κραταιοῦ !.. ὅλοι άλλάξανε ! τοῦ είπε δ Θέτης. Τώρα ψάλλουν ὅλοι μαζί τῆ δόξα τοῦ άνθρώπου με τὸ άγκαθένιο στεφάνι !.. Μίλησε κι αυτός στὸ λαό...

— Και τί τοῦ είπε ;...

— Πρῶτα, «άγαπάτε ἀλλήλους !»

— Θα μείνη πολύ;

— Όχι, θά φύγει τώρα, τώρα, τάκουσα !.. Θα πάει στην περιφέρεια του Καυρζη !.. Νά, θά τόν δείτε σέ λίγο νά περνά άπ' αὐτόν ἐκεῖ τὸ δρόμο, γιατί άπό ποῦ άλλοῦ θά πάει...

Καί ὁ Θέτης μετὰ άπό λίγα λόγια άκόμα, ἔφυγε.

Ὁ άρχιερέας ἔκλεισε τὸ παράθυρο καί βάδισε μέσα στό δωμάτιο σκεπτικός.

— Ἐγὼ πάω άπ' ἔξω, νά τόν δῶ!.. άκουσε τήν Τάλια νά τοῦ λέει.

— Ποῦ, ποῦ ;..

— Άπ' ἔξω, πρὸς τὸ δρόμο...

Τήν άφησε. Τήν εἶδε άπ' τὸ παράθυρο, νά περνά ἔχοντας ριχμένο στό κεφάλι τῆς, ἓνα πράσινο πανί μακρὺ, καί νά πηγαίνει πρὸς τὸ δρόμο ...

Ἡ Τάλια δέν περιμένα πολύ. Εἶδε τὸν άνθρωπο με τὸν κόκκινο μαντύα νά φανεῖ καί νά ἔρχεται με μεγάλα βήματα. Πλήθος τὸν άκολουθοῦσε.

Ὁ άνθρωπος με τὸ άγκαθένιο στεφάνι πλησίαζε, καί ἡ Τάλια χωμένη μέσ' στοὺς θάμνους τὸν κοίταζε.

Ὁ άνεμος κουνούσε τὸν κόκκινο μαντύα του ...

Ὅταν πέρασε καί τὸν ἔχασε, ἡ Τάλια ἔμεινε σκεπτική. Ἄκουσε ἔμως τὸ Μόλφη νά τῆ φωνάζει. Καί πήγε τρεχάτη.

— Σωθήκαμε, τοῦ εἶπε, μπαίνοντας μέσα στό δωμάτιο, ποῦ βρισκόταν αὐτός, πάλι άρχιερέας θά γίνῃς, καί άρχιερέας τοῦ ανθρώπου με τὸ άγκαθένιο στεφάνι, καί δὲ θά δουλεύεις τῆ γῆ, γιά νά ζοῦμε !..

Ὁ Μόλφη νόμισε, πὼς ἡ Τάλια τρελάθηκε.

— Τί λές, τί λές !.. τῆς εἶπε.

— Αὐτὸ καὶ σοῦ λέω !.. Γιά νά δῶ τὸ μαντύα σου !.. Τὸ μέσα μέρος !.. Ἐξοχα !.. Κόκκινος, κόκκινος ! Αὐτὸ τὸ κόκκινο εἶνε σάν αἷμα, ἀλλά τὸ ἴδιο κάνει !.. Βγάλτον, βγάλτον γρήγορα, καί φόρεσέ τον άνάποδα ...

Ὁ άρχιερέας ἔκανε ἔτι τοῦ ἔλεγε χωρὶς νά μιλά, κέβγαλε τὸ μαντύα του καί τὸν φόρεσε άνάποδα.

Ἡ νύχτα, τᾶσπρα, ἓνα κομμάτι σελήνης γυριστὸ σά λεπὶδα σπαθιοῦ, ποῦ υπήρχαν πάνω στό μαντύα του, κρύφτηκαν, καί ὁ άρχιερέας βρέθηκε ντυμένος με τὸν κόκκινο μαντύα.

Αὐτῆ τότε, τοῦ ἐξηγήθηκε...

Σέ λίγο ὁ Μόλφη βγήκε ἔξω φορώντας τὸν κόκκινο μαντύα του, καί βάδισε με στερεὸ βήμα πρὸς τὸ Ναό.

Στή θέση που πριν ύφωνόταν ο μαρμαρένιος θεός, είδε τώρα, άμα έφτασε, ένα μεγάλο σταυρό ξυλένιο...

‘Αλλά’ ο θρόνος του άρχιερέα βρισκόταν άδειος, και φωνή ιερέα δεν άκούγόταν. Μόνο το πλήθος που γέμιζε το Ναό, αυτό έψελνε τή δόξα του νέου θεού του.

‘Ο άρχιερέας προχώρησε μέσα. Το πλήθος έπαψε και υποχώρησε να του άνοιξει δρόμο. Κι αυτός με ύφος ταπεινό προχωρώντας, έπηγε και κάθισε πάλι, στή θέση του, στή θέση του άρχιερέα.

Τότε το πλήθος πήγε κοντά του και τον προσκύνησε, προσκύνησε τον άρχιερέα τής νέας θρησκείας. Κι αυτός το εύλόγησε...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

‘Ο Καρκαβίτσας δεν πέθανε τώρα. Είχε πεθάνει από χρόνια. Ένας θάνατος φιλολογικός που ο ίδιος είχε καταδικάσει τον έαυτό του. Ποιά ή αίτια; Είτανε ή άρρώστεια του που τονέ βασάνιζε και τον έφερε και στον τάφο; Είτανε ή συναίσθηση πως δεν είχε να δώσει τίποτα παραπάνω, τίποτα ανώτερο απ’ ό,τι μάς είχε δώσει; ‘Ο ίδιος ως τόσο είχε προαναγγείλει ένα ρομάντζο με τον τίτλο «Άρματολός» κ’ είτανε γνωστό ότι δούλευε πάνω σ’ αυτό. ‘Ο Βλαχογιάννης όμως που κληρονόμησε όλα τα χερόγραφα του και όλα τα σημειώματά του με πληροφορεί ότι τέτοιο ρομάντζο δεν υπάρχει μέσα στά χερόγραφα του· φαίνεται λοιπόν πως ή δεν το είχε άρχισει ποτέ ή άφου το άρχισε και προχώρησε αναγκάστηκε να σταματήσει και να το σκίσει γιατί πιθανό να μη τον έκανοποιούσε στο σημείο τής ώριμότητας που είχε φτάσει. ‘Αν ή υπόθεση αυτή είναι άληθινή, πρέπει να θαμάσουμε τον Καρ. που είχε τόσο αναπτυγμένο το *γνωθι σεντον* ώστε να μην άποφασίζη να προσφέρη τίποτα που δεν το πίστευε πρώτα ο ίδιος γι άρτιο.

Για τον Καρ. είχα έσο ζούσε μιá γενική εντύπωση. ‘Αποφασίζοντας τώρα να γράψω για το έργο του, δε νόμισα δίκαιο να έμπιστευτώ τήν κρίση μου στήν παλιά, άβριστη εκείνη εντύπωση. Τα έργα του τά είχα διαβάσει νεώτερος, σκόρπια, και σε διάφορες εποχές.